

Reilu media.

Vaientamisesta kunnioittavaan moniäänisyyteen

LOPPURAPORTTI

MEDIA-ALAN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Olihan tämä melkoinen tutkimusmatka pandemia-ajan kriisistä ja viestinnällisistä vastakkainasetteluista erilaisten näkemysten ja tiedon ristiriitaisuuksiin – ja lopulta myös yhteisiin moniäänisyyttä kunnioittaviin tavoitteisiin. Hankkeemme oli tarttunut isoihin haasteisiin, jotka olivat samalla väistämättömiä: demokratiaa tukeva keskustelu oli vähentynyt ja monien luottamus mediaan oli koetteilla. Emme toki kyenneet vastaamaan tutkimusta suurempiin kysymyksiin, mutta ainakin saimme alkuun kansalaisten ja mediatuottajien välistä vuoropuhelua, reiluja työkaluja mediatuottajille ja ehkä lisää ymmärrystä eri osapuolten välille. Toivottavasti tämä ei ole reilun median päätös, vaan alku ihmisiä ja erilaisia näkemyksiä kunnioittavan mediajulkisuuden kehitystyölle.

Sisällys

1. Johdanto.....	4
2. Tutkimuskysymykset veivät hankalien aiheiden äärelle	6
3. Vaihtoehtoiset näkemykset valtamediassa: Pandemiankieltäjiä vai aktiivisia kansalaisia?	8
4. Kokemuksia vaientamisesta: Kiistanalaiset aiheet inklusiivisen mediajulkisuuden haasteena	11
5. Kohti reilumpaa: Keinoja kunnioittavaan moniäänisyyteen	15
5.1 Toimittajat ja kansalaisaktiivit yhteiskehittämisen äärellä	15
5.2 Navigoimalla reilumpaa mediasisältöä	19
5.3 Tiekartta huoneentauluksi mediasisältöjen tuottajille	20
6. Kansalaiset kriittisinä uutisten lukijoina ja moniäänisen mediajulkisuuden edistäjinä	22
7. Loppupäätelmiä.....	24
Lähteitä.....	27
Hankkeen julkaisut.....	28

1. Johdanto

Reilu media. Vaientamisesta kunnioittavaan moniäänisyyteen -hanke (2021-24) sai alkunsa koronapandemian pahimpaan aikaan, joka oli erityinen haaste päätöksentekijöille, demokratialle ja medialle. Mediajulkisuudessa esiintyi monenlaista informaatiota, tietoa ja näkemyksiä. Tässä tilanteessa kansalaiset pyrkivät muodostamaan näkemyksiään erilaisten ja ristiriitaistenkin tietojen keskellä. Tutkimushankkeen taustalla oli huoli demokratiaa tukevan keskustelun vähenemisestä, mediajulkisuuden polarisoitumisesta ja kansalaisten vaikenemisesta leimatuksi tulemisen pelossa. Nämä kaikki olivat kärjistyneet koronapandemian aikaan, jolloin viestinnälliseksi ongelmaksi oli muodostunut valtavirrasta poikkeavien narratiivien vastakkaiseen leiriin asettaminen. Samalla saatettiin painaa näkymättömiin kansalaisten näkemykset ja osallistuvan keskustelun mahdollisuudet.

Koronapandemian ajan julkisuuteen nousivat vastakkainasettelusta kertovat mediasisällöt, joissa poliittista päätöksentekoa tukeva asiantuntijapuhe ja osa kansalaisten näkemyksistä oli asetettu toistensa ääripäihin (esim. Väliverronen & Jallinoja 2021). Salaliittonarratiivin liiallinen korostaminen valtamedian esitysoissa kansalaisten toisenlaisista näkemyksistä saattoi murentaa demokraattista keskustelukulttuuria sekä kansalaisten luottamusta mediaan ja yhteiskunnallisiin osallistumismahdollisuuksiin. Samalla kansalaisten esittämän kritiikin hiljentäminen keskustelumahdollisuuksia rajaamalla ajoi osan ihmisistä omiin leireihin ja sosiaalisiin kupliin.

Yhteiskunnassa oli selkeä tarve rakentavalle keskustelulle ilman pelkoa syyllistämistä tai leimaamisesta. Kritiikkiä oli osoitettu kansalaisten mielipiteiden vähäiseen huomioimiseen (esim. Simonen ym. 2021; OECD 2021; Tilastokeskus 2022). KAVI:n ja Cuporen selvityksen mukaan yhdenvertaisen viestintä- ja mediakulttuurin edistäminen edellyttää mm. moniäänisyyden lisäämistä ja asenteiden tarkastelua. Mediassa tulisi myös aktiivisesti miettiä, kenelle ja kenen näkökulmasta sisältö on tuotettu ja millaisissa rooleissa ihmiset esitetään (Kanerva ym. 2022).

Tutkimuksellisena lähtökohtana oli kriittinen huomio siitä, että kansalaisten näkemyksiä ei esitetty medioissa riittävän moniäänisesti samalla kun tutkimuksellinen fokus oli pääosin disinformaation tuottamissa ongelmassa.

Reilu media -hankkeen tutkimuksellisena lähtökohtana oli kriittinen huomio siitä, että kansalaisten näkemyksiä ei esitetty medioissa riittävän moniäänisesti samalla kun tutkimuksellinen fokus oli pääosin disinformaation tuottamissa ongelmassa. Tutkimus pyrki vastaamaan tähän tutkimusaukkoon.

Reilu media -hanke kohdisti huomionsa moniäänisen ja erilaisia näkemyksiä kunnioittavan mediajulkisuuden edistämiseen, mikä tukee demokraattista keskustelua ja vahvistaa kansalaisten luottamusta mediaan ja yhteiskuntaan. Reilu media -hankkeen ajatuksena oli, että journalismin tehtävänä on moniäänisen ja kunnioittavan keskustelun tukeminen.

Aiemmissä moniäänisyyttä tutkivissa media-alan hankkeissa oli etupäässä pohdittu miten journalismi voi tukea moniäänisyyttä portinvartijan näkökulmasta, kun Reilu media tarkasteli aihetta enemmän porteilla kolkuttavien kansalaisten näkökulmasta. Hanke pyrki näin vastaamaan myös kansalaisyhteiskunnasta nousevaan tutkimukselliseen tarpeeseen.

2. Tutkimuskysymykset veivät hankalien aiheiden äärelle

Reilu media pyrki osaltaan edistämään moniäänistä ja kunnioittavaa mediajulkisuutta ilman polarisoivaa vastakkainasettelua. Hanke halusi tuottaa mediataloille ja toimittajille sekä tutkimuskentälle tietoa kansalaisten mediaosallistumisen mahdollisuuksista ja esteistä. Tutkimus halusi selvittää:

1. Millaisia vaihtoehtoisten näkemysten vaientamisen mekanismeja mediajulkisuudessa ilmenee?
2. Miten vaihtoehtoisia näkemyksiä julkaisevat kansalaiset kokevat mediajulkisuuden demokraattisen keskustelun näkökulmasta?
3. Millaisia keinoja voidaan löytää moniäänisen ja kunnioittavan mediasisällön tuottamiseen?
4. Miten kriittinen ajattelu voidaan ymmärtää osana medialukutaitoa moniäänisessä yhteiskunnassa?

Tutkimus perustui tapaustutkimukseen, siihen liittyviin haastatteluihin sekä toiminnallisiin työpajoihin. Tutkimus kohdistettiin tilanteisiin, joissa vaihtoehtoisia näkemyksiä oli pyritty vaientamaan ja moniäänisyyden toteutumista kaventamaan. Tapaustutkimuksen kohteiksi ja aineistoksi valittiin valtavirrasta poikkeavia näkökulmia ja kiistanalaisia aiheita.

Aiheiksi valikoituivat ajankohtaiseen koronapandemiaan sekä vaihtoehtoisiin ja täydentäviin hoitomuotoihin (CAM, Complimentary and Alternative Medicine) liittyvä mediajulkisuus. Kutsuimme näitä hankaliksi aiheiksi, sillä ne ovat moniulotteisia ja kompleksisia ja niiden mukaan ottaminen mediajulkisuuteen voi olla

haastavaa. Koronapandemia oli hankala aihe, koska tutkittua tietoa ei ollut saatavilla ja kansalaiset pyrkivät muodostamaan näkemyksiään erilaisten tietojen ja näkemysten keskellä. CAM-hoidot ovat puolestaan hankala aihe, koska se sisältää laajan kirjon erilaisia hoitomuotoja ja terveydenhoitojärjestelmiä, joista osaan liittyy hyvin vähän tutkimusta.

Tutkimuksen aineisto koostui koronapandemiaan liittyvästä mediajulkisuudesta, mediajulkisuuteen aktiivisesti osallistuvien kansalaisten haastatteluista sekä hankkeen järjestämiin työpajoihin osallistuneiden ammattitoimittajien ja kansalaisten haastatteluista. Kutsuimme haastateltaviksi kansalaisia, jotka pyrkivät osallistumaan mediajulkisuuteen kriittisillä tai problemaattisilla kyseisiä terveysaiheita koskevilla näkemyksillä ja niihin liittyvällä tiedolla. Haastateltavien tavoitteena oli saada äänensä kuuluville aiheissa, jotka he kokivat erilaisia näkökulmia kaipaaviksi, mutta mediajulkisuuden vaientamiksi. Merkittävä osa aineistoa koottiin hankkeen työpajojen keskusteluista ja yhteiskehittämisestä.

Haastatteluaineiston analysoinnissa käytettiin diskurssianalyysia ja sisällönanalyysia, jossa luokittelimme mediajulkisuuteen osallistumisen mahdollisuuksia ja esteitä kehittämämme inklusiivisuutta määrittelevän analyysikehikon avulla. Media-analyysissa sovellettiin kehysteoriaa, jolla saatiin näkyviin retorisin keinoin muodostettuja tulkintakehyksiä. Työpajoissa käytettiin yhteiskehittämisen menetelmiä, joissa osallistujat uskaltavat pois mukavuusalueiltaan ja oppivat toisiltaan. Työpajoissa hyödynnettiin lisäksi dialogimalleja, kuten Sovittelujournalismin käsikirjaa ja Erätauko-menetelmää.

Seuraavissa luvuissa kerromme hankkeen tuloksista mediaseurannasta kansalaisten vaientamisen kokemuksiin ja työpajoista konkreettisiin reilun median tuottamisen keinoihin. Lopuksi pohdimme tutkimusmatkasta oppimaamme ja tiivistämme sanomaamme media-alalla toimiville.

3. Vaihtoehtoiset näkemykset valtamediassa: Pandemiankieltäjiä vai aktiivisia kansalaisia?

Vaihtoehtoisten näkemysten vaientamista valtavirtamediassa tutkittiin media-analyysilla. Tutkimuksessa selvitettiin, ilmenikö Suomen pandemia-ajan valtamediassa kansalaisten kriittisten näkemysten ulossulkemista ja mahdollisesti polarisaatiota vahvistavaa viestintää. Tutkimuksessa kysyttiin: miten viranomaisviestinnästä poikkeavia näkemyksiä esittäviä kuvattiin ja millaisia mielikuvia vaihtoehtoisista näkemyksistä rakennettiin? Median roolia tarkasteltiin viestinnällisen polarisaation näkökulmasta kehysteoriaa soveltaen, jolloin kansalaisten vaihtoehtoisia näkemyksiä esittävistä media-aineistosta saatiin esiin retorisin keinoin muodostettuja tulkintakehyksiä.

Tarkasteluun nostettiin esimerkkejä journalistisista uutismedian sisällöistä COVID-19-pandemia-ajan kontekstissa, jolloin viestinnällinen polarisaatio oli esillä erityisesti viranomaisten pandemiaviestintään luottavien ja siihen epäröivästi suhtautuvien välillä. Aineistoa kartoitettiin seuraamalla ja lukemalla suomalaisen valtamedian julkaisuja aikajaksolla 1.1.–31.12.2021, jolloin vastakkain asetteleva viestintä näkyi selvästi julkisuudessa. Aineisto rajattiin Yleisradion, Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Ilta-Sanomien mediasisältöihin. Valitut uutismediat ovat Uutismedian liiton jäseniä, ja ne ovat sitoutuneita noudattamaan Journalistin ohjeita sekä Julkisen sanan neuvoston periaatteita. Yleisradio on lisäksi sitoutunut sekä lain määrittämiin tehtäviin että eettisiin periaatteisiin. Seurannassa olivat sisällöt, jotka kuvaavat ja tulkitsevat kansalaisten pandemian hallintaan ja viranomaisviestintään epäröivästi suhtautuvien näkemyksiä.

Analysoitavaksi aineistoksi valittiin mediasisältöjä, joissa esitetään kansalaisten pandemian hallintaan liittyviä vaihtoehtoisia, epäileviä tai kriittisiä näkökulmia. Aineisto peilautui näin sekä journalismin demokraattista keskustelua edistäviin tehtäviin että viestinnän polarisaatioon. Seurannassa ja media-arkistojen haulla ei löytynyt sisältöjä, joissa viranomaisten pandemiaviestintään epäröivästi suhtautuvien kansalaisten äänet olisi tulkittu ilman näkemysten oikaisua tai vastakkainasettelua.

Tarkemmin analysoitavaksi valittiin Yleisradion tuottama televisio-ohjelma *Pandemiankieltäjät* sekä 14 uutismedioiden lehtiartikkelia, joissa käsitellään rajoitustoimiin ja erityisesti koronarokotuksiin epäröivästi tai kriittisesti suhtautumista. Artikkeleissa ei ollut mukana kolumneja. Yleisradion Pandemiankieltäjät-dokumenttielokuva kuvaa viranomaisten pandemiaviestintään epäröivästi suhtautuvia kansalaisia. Ohjelma oli ensimmäisiä kriittisesti pandemian hallintaan suhtautuvia kansalaisia kuvaavia valtavirran mediasisältöjä, ja ohjelma herätti runsaasti julkista keskustelua yleisöpalstoilla ja sosiaalisessa mediassa. Uutismedioiden valituissa artikkeleissa kuvataan viranomaisviestinnästä poikkeavia näkemyksiä ja muodostetaan mielikuvia vaihtoehtoisista näkemyksistä.

Analyysissa median roolia tarkasteltiin Bart Brandsman (2017) polarisaatiomallissa, joka merkitsee ajatusrakenteeseen pohjautuvaa vastakkainasettelua. Mallissa näkemyksiltään vastakkaiset osapuolet voidaan nähdä yllyttäjinä, jos he kokevat olevansa moraalisesti oikeassa ja pyrkivät näkyvyyteen (Brandsma 2017, 26–27). Yllyttäjät lietsovat vastakkainasettelua toisten leimaamisella ja vihaisuutta ilmaisevalla kielenkäytöllä. Kehysanalyysillä haettiin vastauksia kysymyksiin, miten erilaisia näkemyksiä esittävät kuvataan ja millaisia mielikuvia vaihtoehtoisista näkemyksistä rakennetaan.

Tutkimuksessa voitiin tunnistaa pandemian alkuaikojen mediasisällöistä viestinnällistä polarisoitumista vahvistavia elementtejä, kuten **dialogisuuden puute, puhujakategorioiden oikeuttaminen, ihmisten luokittelu sekä ääri-ilmaisujen käyttäminen**. Lisäksi aineistossa esiintyi valittuun moraalikoodiin perustuvaa faktan konstruointia, joka voi lisätä ihmisten välistä vastakkainasettelua. Polarisoituneesta ajatusrakenteesta kertovat kielteiset stereotyyppit, asioiden esittäminen mustavalkoisina ja retoriset sanavalinnat. Media-aineistossa polarisoivaksi polttoaineeksi voitiin luokitella leimaavat ja stereotyyppiset ilmaisut kuten: ”salaaliittoteoreetikot”, ”disinformaation levittäjät”, ”kultteihin hurautaneet” ja ”ymmärtämättömät” sekä yleistävät luokittelut kuten ”rokote- tai tiedevastaiset”.

Tutkimuksessa voitiin tunnistaa pandemian alkuaajan mediasisällöistä viestinnällistä polarisoitumista vahvistavia elementtejä, kuten dialogisuuden puute, puhujakategorioilla oikeuttaminen, ihmisten luokittelu sekä ääri-ilmaisujen käyttäminen.

Aineistosta poimitut ilmaisut, sanavalinnat, symbolit ja kuvat aktivoivat **vaaran, moralisoinnin ja mitätöinnin tulkintakehyksiä**. Nämä tulkintakehykset rajoittavat yleisölle tarjottavaa ymmärrystä tilanteiden monimuotoisuudesta. Moralisoinnilla luotu kahtiajako stigmatsoi toisia, jotka eivät seuraa yleisesti vallalla olevia käytäntöjä. Aineistosta oli löydettävissä määrällistä moniäänisyyttä, kuten yleisökyselyitä ja erilaisia näkemyksiä esittävien haastatteluita. Näiden käsittely johti kuitenkin vaihtoehtoisten tai epäilevien näkemysten oikaisemiseen tai mitätöimiseen.

Alkuperäinen artikkeli: Mäkinen, M. (2023) Kansalaisaktivistit vai pandemiankieltäjät? Vaihtoehtoiset äänet journalistisessa mediassa COVID-19-pandemian aikana. *Media & viestintä*, 46(3), 51–67. <https://doi.org/10.23983/mv.137062>.

Tutkimuksesta myös: Lehtonen, M. (2023) Korona-aikana media lietsoi polarisaa-tiota. *Journalisti* 4.12.23.

4. Kokemuksia vaientamisesta: Kiistanalaiset aiheet inklusiivisen media- julkisuuden haasteena

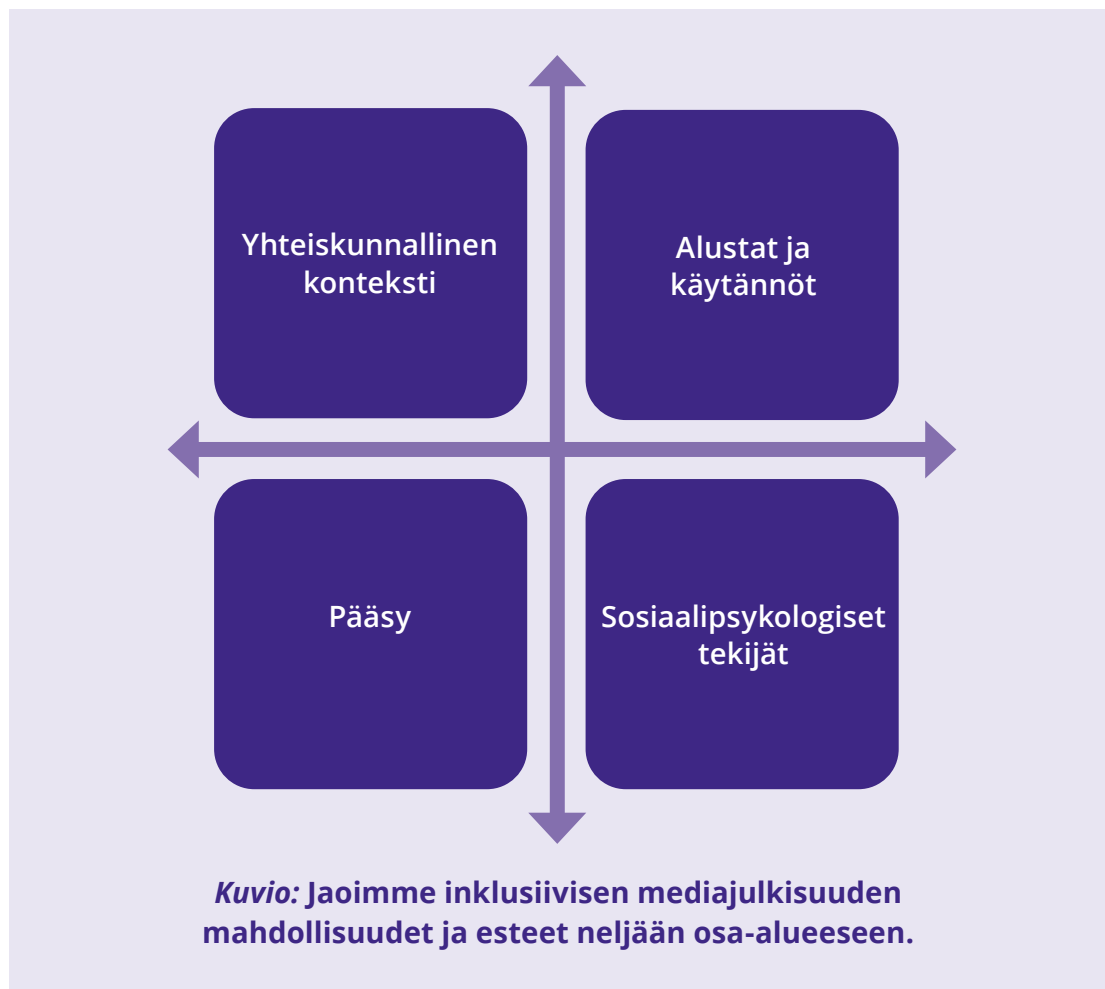
Kansalaisten kokemuksia vaientamisesta tutkittiin inklusiivisen mediajulkisuuden tulokulmasta. Tutkimuksessa selvitimme **mitä mahdollisuuksia kansalaisilla on tuoda esiin myös kriittisiä ja valtavirrasta eroavia näkemyksiä mediajulkisuudessa, ja mitä esteitä tämä kansalaisaktiivisuuden muoto kohtaa**. Aineisto koostui hankalilla terveysaiheilla mediajulkisuuteen osallistumaan pyrkineiden kansalaisten haastatteluista. Aineiston sisällönanalyysilla tunnistettiin inklusiota estäviä ja mahdollistavia tekijöitä teoriavetoisesti rakentamamme analyysikehikon avulla. Analyysilla luotiin kuvaus siitä, millaisista tekijöistä inklusiivinen mediakulttuuri muodostuu, ja miten inklusion esteet koettelevat moniäänisyyden toteutumista ja yhteiskunnallisen osallistumisen kokemusta.

Tutkimuksemme pohjautui inklusiiviseen ja osallistuvaan mediakulttuurin tutkimukseen. Näkökulmassamme painottui osallisuuden ja omaehtoisen osallistumisen mahdollistuminen mediassa ja sen välityksellä. Tulokulmassamme kansalaiset nähdään ensisijaisesti kyvykkäinä, itsenäisinä ja yhteistyökykyisinä (Servaes 2001). Tavoitteemme oli selvittää inklusiivista mediakulttuuria rajoittavia ja mahdollistavia tekijöitä aktiivisten kansalaisten näkökulmista.

Kutsuimme haastateltaviksi henkilöitä, jotka pyrkivät osallistumaan mediajulkisuuteen hankalilla terveysaiheita (pandemia ja CAM-hoidot) koskevilla näkemyksillä ja niihin liittyvällä tiedolla. Osa haastatteluista oli pohtinut erityisesti pandemia-ajan moniäänisyyden puutteita mediajulkisuudessa, ja osa esitti huolensa CAM-hoitoihin liittyvien mediasisältöjen yksipuolisuudesta. Haastatteluihin osal-

listui eri aloilla työskenteleviä kansalaisia, mutta myös CAM-hoitojen ammattilaisia ja asiantuntijoita, jotka olivat seuranneet alan medianäkyvyyttä jo vuosikymmeniä. Haastateltavat olivat julkaisseet jonkin verran terveysaiheisiin liittyviä sisältöjä yhdistysten julkaisuissa, journalistisissa medioissa ja verkossa. Aineistoon sisältyy yksilöhaastatteluita (2021–2022) sekä hankkeen järjestämä keskustelutilaisuus (24.3.2022). Yhteensä seitsemäntoista haastattelua.

Tutkimusta varten rakensimme haastatteluaineiston alustavan luennan sekä viestinnän ja mediatutkimuksen kirjallisuuden (esim. Carpentier 2011; Doliwa ja Purkarthofer 2021) viitoittamana analyysikehikon. Kehikon suunnittelun lähtökohdaksi toimi kasvatustieteissä esitetty sosiaalisen inklusion käsitys ja nelijaottelu (Moberg ja Savolainen 2015, 82–85). Mediakulttuuriin soveltaen jäsensimme neljä inklusiivisuuden ulottuvuutta kansalaisten osallistumisen ja osallisuuden tarkasteluun: (1) yhteiskunnallinen konteksti, (2) median alustat ja käytännöt, (3) pääsy mediaan sekä (4) sosiaalipsykologinen ulottuvuus. Jaottelumme oli analyyttinen tutkimuksen väline, ja rakennetut ulottuvuudet kietoutuvat monesti toisiinsa.

(1) Yhteiskunnallinen konteksti käsittää yhteiskunnalliset rakenteet, kuten lait, säädökset ja vallitsevat toiminnalliset käytännöt sekä kulttuuri. Yhteiskunnallisen ulottuvuuden inklusiivisuutta mahdollistavia tekijöitä ovat esimerkiksi sananvapaus, ihmisarvon kunnioittaminen ja kansalaisten yhdenvertaisuus.

(2) Alustat ja käytännöt -ulottuvuudella kuvaamme valtaviirtamedian ja muiden mediajulkaisujen sekä sosiaalisen median julkaisualustoja. Alustoja hallinnoivat tahot määrittelevät niiden mahdollistavat käytännöt, joita niissä julkaisevat toimittajat ja muut sisällöntuottajat toimintatavoillaan edelleen muovaavat.

(3) Mediaan pääsyn ulottuvuus käsittää kansalaisten teknisen pääsyn mediasisältöjen vastaanottamiseen ja tuottamiseen. Pääsy tuottamiseen sisältää mahdollisuudet mielipiteiden ja omien mediasisältöjen esittämiseen. Tuottaminen mahdollistuu esimerkiksi mielipidekirjoituksena tai sosiaalisen median keskusteluihin osallistumalla.

(4) Sosiaalipsykologinen ulottuvuus merkitsee ajatusrakenteita, ilmapiiriä ja vuorovaikutusta media-alustan tarjoajien ja kansalaisten kesken. Sosiaalipsykologiset tekijät vaikuttavat myös kansalaisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi mediasisältöjä tuottavien kansalaisten kokemaa kannustusta tai kritiikkiä. Inklusiivisuutta estävät ajatusrakenteet voivat merkitä esimerkiksi ihmisryhmiä jakavaa tunneilmastoa, joka ajaa ihmisiä omiin leireihinsä.

Inklusiivisuuden analysointikehikkoa käyttämällä tunnistimme aineistosta kaikkiin em. osa-alueisiin liittyviä esteitä. Haastateltavat esimerkiksi pohtivat **taloudellispoliittisten intressien vaikutusta** mediajulkisuuteen. Media-alustojen käytäntöjen epäiltiin johtavan valtaviirrasta eroavien näkemysten syrjimiseen ja toisiinsa liittymättömien asioiden, kuten rokatekriittisyyden ja vaihtoehtohoitojen, niputtamiseen. Mediaan pääsyä saattoi haastateltavien mukaan rajoittaa hankaliksi **koettujen aiheiden välttely mediaorganisaatioissa**. Pääsy nähtiin monesti helpommaksi paikallislehdissä, radiokanavilla ja sosiaalisessa mediasa. Sosiaalipsykologiset esteet merkitsivät haastateltavien mukaan **tunnepoh-**

**Kriittisen medialukutaidon harjoittaminen,
kuten lähteiden kriittinen tarkistaminen
ja taloudellisten taustavaikuttimien
pohdinta, saattoivat sulkea ulos yhteisestä
keskustelusta.**

jaista erilaisten näkemysten tuomitsemista ja mitätöimistä, mitä tapahtui sekä sosiaalisessa mediassa että valtamediassa, joista jälkimmäinen koettiin vakavampana.

Mediatutkija Seth Ashleyyn mukaan demokraattisessa yhteiskunnassa toimivilta kansalaisilta vaaditaan kriittisiä lukutaitoja sekä disinformaation tunnistamisen lisäksi laajempaa ymmärrystä median tuotannosta ja kuluttamisesta (Ashley 2020, 4–56). Haastatteluaineistossamme kiinnostavaa oli, miten haastateltavien **kriittisen medialukutaidon harjoittaminen**, kuten lähteiden kriittinen tarkistaminen ja taloudellisten taustavaikuttimien pohdinta, saattoivat sulkea heidät ulos yhteisestä keskustelusta (kts. Haider & Sundin 2022, 146; Buckingham 2003, 54).

Tarkempi analyysimme aiheesta tulevassa [Kulttuurintutkimus](#)-lehden artikkelissa *Inklusiivinen mediajulkisuus kompastuu hankaliin aiheisiin*.

Aiheesta myös: *Hankalat aiheet tuovat esiin median moniäänisyyden haasteet*. [Alusta](#)-lehti 30.4.24.

5. Kohti reilumpaa: Keinoja kunnioittavaan moniäänisyyteen

Moniäänisen ja reilun median toimintatapojen kehittämiseksi hanke toteutti kolme työpajaa, joihin kutsuttiin sekä toimittajia, freelance-toimittajia että aktiivisia kansalaisia, jotka olivat julkaisseet mediasisältöjä. Tavoitteena oli yhteisten keskustelujen ja yhteiskehittämisen menetelmin löytää keinoja moniäänisen ja kunnioittavan mediasisällön tuottamiseksi myös hankalista ja kiistanalaisista aiheista.

Työpajojen ja aiempien haastatteluaineistojen pohjalta saatoimme kehittää työvälineitä toimittajille ja muille mediasisältöjen tuottajille.

5.1 Toimittajat ja kansalaisaktiivit yhteiskehittämisen äärellä

Ensimmäinen työpaja (8.9.22) oli suunnattu erityisesti kansalaisaktiiveille ja freelance-toimittajille, ja siihen osallistui 9 henkilöä (+ 4 tutkijaa). Työpajassa tarkasteltiin esimerkkejä aiheista, joiden käsittely on valtamediassa koettu vaillinaiseksi tai polarisoivaksi. Tapausesimerkkeinä olivat koronapandemiaan liittyvä sekä vaihtoehtoihin ja täydentäviin hoitoihin liittyvä mediajulkisuus. Osallistujat keskustelivat näiden aiheiden mediajulkisuudesta ja pohtivat moniäänisen median rajoja sekä mahdollisuuksia. Menetelmänä käytettiin yhteisen tiedontuotannon, Joint Fact Finding menetelmiä.

Työpajan reflektoinnissa voitiin löytää journalismin käytäntöihin sekä journalismin valtaan liittyviä ongelmakohtia sekä kehittämisen aiheita. Valtavirrasta poikkeavia näkökulmia julkituovat kokivat julkisen keskustelun käyttävän heistä usein leimaavia ja marginalisoivia puhetapoja. He kuvasivat, miten heidät usein asemoidaan vastapuoleksi ja käytetään leimaavia termejä, kuten "uskomushoidot" tai verbivalintoja, kuten "väittää", "tyrmää" tai "uskoo". Osallistujat viittasivat hal-

Valtavirrasta poikkeavia näkökulmia julkituovat kokivat julkisen keskustelun käyttävän heistä usein leimaavia ja marginalisoivia puhetapoja.

ventavaan kielenkäyttöön, mikä koetaan loukkaavana. Lisäksi he kertoivat esimerkiksi oikaisemiseen ja palautteeseen liittyvistä kokemuksista, joita kuvattiin toimitusten taholta ylimielisiksi ja turhauttaviksi. Monet olivat pettyneitä valtamedian käytäntöihin ja menettäneet luottamuksensa valtavirtamediaan.

Tutkijat pohtivat miten haastateltavia voisi kuunnella kunnioittavassa sävyssä, halutaanko aidosti oppia haastateltavilta, vai poimia vain sitaatti ennalta päätettyyn asetelmaan. Tilanteessa on agendajournalismin vaara, jos viesti taivutetaan ennalta haluttuun suuntaan sanomasta riippumatta.

Työpajassa tuotiin esiin muun muassa jutun tarkistamiseen ja asiantuntijoiden valintaan liittyviä ongelmia. Asiantuntijahaastateltava oli kokenut ”hankalissa aiheissa” helposti tulevansa roolitetuksi, yksinkertaistetuksi ja lopulta vähätellyksi tai väärin tulkituksi (vrt. Hautakangas, Vuolanto & Ylikoski 2020). Valta-aseman tuoma auktoriteetti tuottaa helposti vallan epätasapainoa juttuihin: lääkäri, poliitikko tms. pääsee sanomaan viimeisen sanan keveämmillä perusteilla kuin haastava näkökulma. Median omistajuuden keskittyminen koettiin ongelmaksi: ”yhden totuuden yhteiskunta” pelottaa. Yleisradiolta odotetaan enemmän, kaupallisen median kohdalla ymmärretään paremmin esimerkiksi huomiotalouden vaatimukset.

Osa kansalaistoimittajista koki roolinsa ”vallan vahtikoiriksi”. Heillä oli kokemuksia tiedotustilaisuuksista ulos sulkemisesta, kysymysten ohittamisesta ja huonon kohtelun kohteeksi joutumisesta. Työpajassa pohdittiin, kenellä on oikeus saada tietoa ja millä ehdoilla kansalaisjulkaisijat voisivat saada tunnustusta ja oikeuksia. JSN:n ohjeita pidettiin hyvinä, mutta luottamus organisaatioon ei ollut kovin korkealla. Työpajassa pohdittiin mahdollisuutta hahmotella **kansalaisjulkaisemisen eettiset ohjeet**. Keskustelussa ehdotettiin komiteaa keskustelemaan ja työstämään säännöstöä.

Median omistajuuden keskittyminen koettiin ongelmaksi: ”yhden totuuden yhteiskunta” pelottaa.

Työpajan osallistujat kokivat tilaisuuden hyödylliseksi, ja olivat jatkossakin halukkaita yhteistyöhön tutkijoiden sekä ammattitoimittajien kanssa.

Kooste työpajasta [padlet-alustalla](#)

Toiseen työpajaan (15.9.22) osallistui 12 toimittajaa. Työpajalle tarjottiin sama taustamateriaali kuin edelliselle ryhmälle. Ohjelma oli pääpiirteittäin edellisen kaltainen. Ensimmäisen työpajan havainnot ja kommentit välitettiin viestikapulana toiselle työpajalle.

Journalistien ammattietiikan näkökulmasta poliittiset painotukset eivät olleet ilmeisiä, vaan niiden merkitystä vähäteltiin. Osallistujien mukaan ammatti-identiteettiä ohjaa nimenomaan riippumattomuuden ja tosiasioiden eetos. Tässä katsannossa vastakkain eivät asetu esimerkiksi vasemmistolainen ja oikeistolainen narratiivi yhteiskunnasta ja kulttuurista, vaan ”totuus ja vale” ja ”informaatio ja disinformaatio”.

Journalistien huolena kuuntelevassa ja moniäänisessä otteessa oli false balance -riski ja misinformaation tai kiistanalaisten käsitteiden (esim. ”maahanmuuttokriittikki” ja muut populistiset politiikan kieltä muuttavat termit) normalisointi.

Työpajan päätteeksi keskustelu jatkui aiheella: Kannattaako kenenkään muun kuin lain velvoittaman Yleisradion edes tavoitella enää ”kaikkia kansalaisia”? Vai onko jonkinlainen paluu avoimesti kantansa ilmaisevaan puoluelehdistöön väistämätöntä, jopa suotavaa? Tai voisiko tällaisella puolueettomuuden hylänneellä mediakentällä avautua uudenlainen tila avoimelle aktivismille ristiriitojen käsitteilyn puolesta?

Työpaja koosti ajatuksensa ryhmäkeskusteluihin, jotka dokumentoitiin [padlet-alustalle](#).

Työpajoista lisää: Hautakangas & Ylikoski: [Dialogista eväitä koronakeskustelua tarkastelemaan tutkimushankkeeseen](#).

Kolmanteen työpajaan (9.5. 23) kutsuttiin sekä toimittajia että aktiivisia kansalaisvaikuttajia, yhteensä 13 osallistujaa. Työpajan suunnittelun pohjana käytettiin edellisen syksyn 2022 reflektoituja tuloksia sekä alustavaa Reilun median toimintamallia.

Työpajassa pohdittiin muun muassa kuka mediassa pääsee ääneen ja miten moniäänisyys nykyisin toteutuu. Toimittajien tavoitteena on moniäänisyys, mutta monesti kiireinen toimitustyö ei mahdollista perehtymistä ristiriitaista ja hankalasti selvitettävää tietoa sisältäviin aiheisiin. Pyrkimys totuudenmukaisuuteen voi myös törmätä erilaisiin käsityksiin faktoista. Onko olemassa yhteisesti määriteltävissä olevia faktoja?

Työpaja osallistui hankkeessa kehitettävän ”Reiluusnavigaattorin” sisällölliseen kehittämiseen kommentoimalla ja ehdottamalla siihen elementtejä.

Työpajasta [hankkeen sivuilla](#).

Hankkeen aikana toteutettujen työpajojen reflektoinnissa pohdimme median valtaa ja vastuuta. Tutkija *Mikko Hautakangas* koosti huomionsa kolmeen kysymykseen, joista keskusteltiin 14.9. Tampereen yliopiston ”*Journalistinen yleisötyö digiympäristössä*”-kurssiin osallistuneiden toimittajien kanssa:

1) Sääntely ja oikeudet: Miten määritellään ”vastuullinen journalismi” ja ”oikea toimittaja”? Miten näitä käytäntöjä voisi kehittää? Millaisia yhteisiä pelisääntöjä kansalaisjulkaisijoiden ja journalistien välille voisi kehittää?

2) Journalismin käytännöt: Kansalaisjulkaisijoiden työpaja tunnisti keskusteluisaan journalismin toimintatapoja, jotka oli koettu epäreiluiksi tai perusteettomiksi ja vastakkainasetteluja tuottaviksi. Miltä kritiikki kuulostaa journalistin näkökulmasta? Mitä rutiineja ja käytäntöjä tunnistatte, joita kehittämällä voisi tehdä entistä ”vastuullisempaa journalismia”?

3) Tiedon ja asiantuntemuksen määrittely: Millaiset tekijät rajoittavat journalismin moniäänisyyttä? Mitkä tekijät voisivat lisätä sitä? Kuinka tunnistaa ja tehdä näkyväksi erilaisia maailmankatsomuksia, ideologioita ja arvoja tiedon ja faktojen taustalla? Mitä kaikkea vastuu totuuden kertomisesta voi käytännössä tarkoittaa?

Kurssiin osallistuneet toimittajat tunnistivat ”reiluuden” ongelmat, mutta samalla kertoivat omista työhön liittyvistä haasteistaan. Teemat herättivät pohdintaa rajanvedosta kansalaisten tuottamien kansalais- ja vaihtoehtomedioiden välillä. Tärkeänä pidettiin kansalaisjulkaisijoiden motivaation ja tavoitteiden määrittelyä. Kävimme myös keskustelua toimittajien arkisista käytännöistä ja hektisen työn vaatimuksista.

Moniäänisyys nähtiin tärkeänä, mutta osa toimittajista näki sen toteutuvan eri jutuissa esitettyjen näkökulmien kautta. Toimittajat kertoivat käyvänsä jonkin verran reflektoivaa keskustelua korona-ajan uutisoinnista ja sen onnistumisesta toimituksissaan, mikä ei vaikuttanut olevan yleistä aiempien työpajojemme aikaan, jolloin aihe oli vielä arkaluonteinen.

5.2 Navigoimalla reilumpaa mediasisältöä

Reilun median tuottamisen työvälineeksi kehitettiin [”Reilun median navigaattori”](#), joka on verkossa toimiva työkalu toimittajien avoimesti käytettäväksi. Navigaattorin kehittämisessä hyödynsimme työpajojen tuloksia, ja 14.9. kurssiin osallistuneiden toimittajien palautetta.

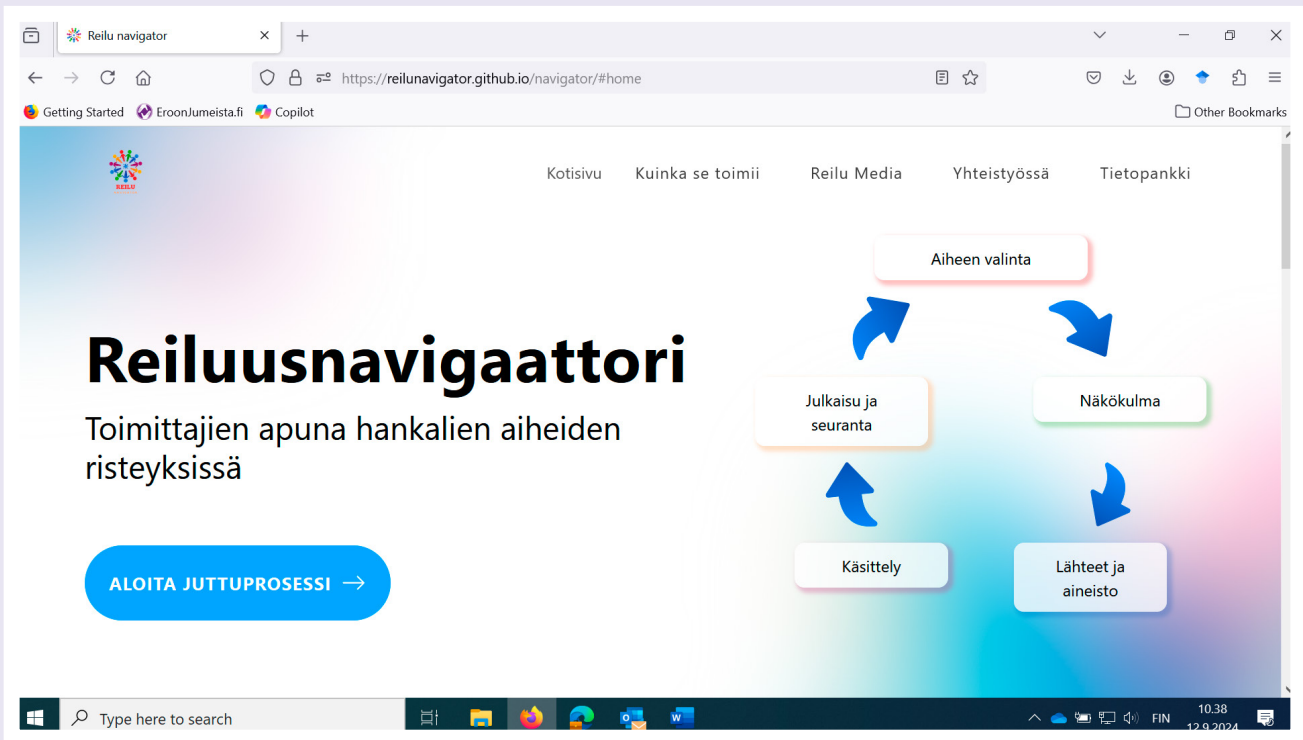
Teimme navigaattorin avuksi ja ajatusten herättäjäksi toimittajille, jotka työstävät juttuja hankalista aiheista. Navigaattorilla pyrimme popularisoimaan tutkimustietoa ja lisäämään keskustelua reilusta ja moniäänisestä mediajulkisuudesta. Navigaattorissa voi edetä toimitusprosessissa vaihe kerrallaan tai syventyä aiheeseen liittyviin oppaisiin ja tutkimustietoon tietopankissa. Prosessin aikana Reiluusnavigaattori esittää kysymyksiä pohdittavaksi sekä antaa vinkkejä toimittajan arkeen. Navigaattori toimii verkkoselaimessa ja mobiililaitteissa. Navigaattorin toteuttamisessa keskeisenä apuna olivat mediatutkimuksen opiskelija Jenny Ollila ja tietotekniikan opiskelija Thishan Jayawardena. Navigaattori esiteltiin verkoston toimittajille ja mediakasvatusalan ammattilaisille, ja se on avoimesti käytettävissä.

5.3 Tiekartta huoneentauluksi mediasisältöjen tuottajille

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli kehittää kansalaisia ja vaihtoehtoisia näkemyksiä kunnioittava mediasisältöjen tuottamisen toimintamalli. Toimintamallista muotoutui ["Reilun median tiekartta kohti vastuullista, kunnioittavaa, moniäänistä ja inklusiivista mediajulkisuutta"](#). Tiekartan suunnittelu pohjautui työpajoihin osallistuneiden toimittajien toivomukseen helposti ymmärrettävästä apuvälineestä sekä kansalaisaktiivien kokemuksiin ja kehitysehdotuksiin.

Tiekartta toteutettiin graafiseksi verkkosivuksi, joka on mahdollista tulostaa myös ns. huoneentauluksi. Tiekartan tarkoituksena on olla helppokäyttöinen apuväline toimittajille hankalien aiheiden työstämisessä. Tiekartta on nopeasti silmäiltävissä ja muistuttaa toimittajaa moniäänisen ja inklusiivisen median tärkeydestä. Reiluusnavigaattori on osa tiekarttaa ja tarjoaa hieman enemmän informaatiota.

Tiekartta toimitettiin yhteistyökumppaneiden käyttöön ja kommentoitavaksi keväällä 2024. Tiekarttaa ja navigaattoria esiteltiin myös [Mediakasvatusfoorumilla](#) ja Mediakasvatusseuran [Aamuklubilla](#). Apuvälineet koettiin yleisesti hyödyllisinä, koska ne ovat sekä nopeasti ja helposti käytettävissä että mahdollistavat syvempää tietoa moniäänisyydestä. Toimittajien lisäksi ne nähtiin hyödyllisiksi myös muille mediasisältöjen tuottajille ja kouluttajille.

Reiluusnavigaattori antaa vinkkejä toimittajan arkeen.

Reilun median tie kohti vastuullista, kunnioittavaa, moniäänistä ja inklusiivista mediajulkisuutta

Reiluusnavigaattori
projects.tuni.fi/reilumedia

Reilu Media toteuttaa moniäänistä ja kunnioittavaa julkista keskustelua, joka on tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteiskunnan perusta. Reilun median merkitys on huomattava demokraattisen keskustelun toteuttajana ja ihmisten luottamuksen rakentajana.

Vastuullinen

- Varmistan tiedon paikkansapitävyyden
- Esitän tietoni läpinäkyvästi ja kerron käyttämäni lähteet
- Perehdyn huolellisesti vaativiin aiheisiin
- Reflektoin asenteitani ja tulokulmaani tuoden ne tarvittaessa esille
- Korjaan mahdolliset virheet

Kunnioittava

- Kunnioitan jokaisen ihmisarvoa ja näkömiä, myös omistani polkkeavia
- Olen huolellinen termin valinnassa ja käytän kunnioittavia ilmaisuja
- Kunnioitan haastateltavien oikeuksia ja luon turvallisia haastattelutilanteita
- En julkaise loukkaavia tai syrjiviä sisältöjä

Moniääninen

- Suosin näkemysten moninaisuutta ja dialogisuutta
- Vältän vastakkainasettelua
- Pyrin tasapuolisuuteen erilaisten näkemysten esittämisessä
- Tiedostan tietolähteiden runsauden ja tieteen jatkuvan kehittymisen

Inklusiivinen

- Kysyn asiasta heiltä, joita se koskettaa
- Otan reilusti mukaan erilaisia ihmisiä ja näkökulmia
- Pyrin tasa-arvoisiin keskusteluihin
- Pyrin yhdistämiseen, en erotteluun

Tiekartta on tulostettavissa huoneentauluksi [hankkeen sivuilla](#).

6. Kansalaiset kriittisinä uutisten lukijoina ja moniäänisen mediajulkisuuden edistäjinä

Kansalaisten edellytyksiä edistää moniäänisempää mediajulkisuutta tutkittiin heidän medialukutaitonsa näkökulmasta. Sisällönanalyysin aineistona toimivat vaihtoehtoisten ja täydentävien hoitomuotojen (*Complementary and Alternative Medicine, CAM*) asiantuntijoiden yksilöhaastattelut, joissa keskusteltiin demokraattisen ja moniäänisen mediajulkisuuden toteutumisesta sekä kehittämistarpeista.

Haastateltavat pohtivat keskusteluissamme erityisesti valtavirtamediassa esiintyneitä uutisia ja ajankohtaisohjelmia, joiden sanoman luotettavuutta he monesti epäilivät. CAM-alan asianmukaisten tietolähteiden lisäksi he viittasivat lähdekritiikkiin ja toimittajien objektiivisuuden tärkeyteen, jotka ovat osa medialukutaitoihin sisältyviä kriteerejä.

Nykyisen informaatiolla ja tiedolla kylläisen yhteiskuntamme näkökulmasta objektiivisen näkemyksen rakentuminen mietitytti haastateltavia: Voiko ainoastaan yhden näkökulman esittäminen hankalan ja kompleksin aiheen yhteydessä tuottaa objektiivista näkemystä asiasta? Analyysissa todettiin, että kriittistä medialukutaitoa harjoittavilla kansalaisilla on edellytyksiä ja kiinnostusta edistää moniäänistä mediajulkisuutta.

Tutkimuksemme mukaan moniulotteinen kriittinen ajattelu kuuluu erottamattomasti medialukutaitoon moniäänisessä yhteiskunnassa. Yhtenä kriittisen ajattelun piirteinä medialukutaidossa nousi esiin kyky ajatella kontekstuaalisesti. Toisin sanoen se, mikä ajatellaan kriittisyydeksi ja millaisia kriteereitä kritiikissä käy-

tetään voi vaihdella eri konteksteissa, kuten eri kulttuureissa. Kyse ei välttämättä ole siitä, että esimerkiksi itäisten kulttuureiden uskomukset törmäävät länsimaisen tieteen tuloksiin. Kysymys voi myös olla siitä, että eri kulttuureissa painotetaan eri tavoin tieteellisiä tutkimustuloksia ja erilaisia tietämisen tapoja. Nämä painotuserot voivat johtua esimerkiksi eri kulttuurien poikkeavista maailmankatsomuksista ja ihmiskäsityksistä, jotka ovat myös tieteellisen ajattelun taka-alalla.

Aiheesta on lähetetty artikkeliehdotus vertaisarviointia käyttävään tiedelehteen.

7. Loppupäätelmiä

Reilu media nosti esiin pandemia-ajan uutismedioista viestinnällistä vastakainasettelua vahvistavia tekijöitä, kuten dialogisuuden puute, puhujakategorioilla oikeuttaminen, ihmisten luokittelu ja ääri-ilmaisujen käyttäminen. Nämä ovat voineet vaikuttaa vaihtoehtoisia näkemyksiä vaientavasti. Tutkimuksessamme hankalilla aiheilla ja näkökulmilla mediajulkisuuteen osallistumaan pyrkiminen on aiheuttanut monille syrjäytetyiksi tulemisen kokemuksia, mikä on murentanut heidän luottamustaan yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksiin sekä mediaan. Tutkimuksemme tulokset vahvistavat näkemystä tarpeista kansalaisten huolten ja näkemysten kuulemiselle sekä tarpeista uudistaa median suhdetta entistä vaativampiin yleisöihin.

Vaikka valtamedian keskeisenä tehtävänä on todenmukaisen tiedon välittäminen, sen ei pitäisi toteutua erilaisia näkemyksiä, saati huoliaan esittäviä kansalaisia mittaamällä. Näin vaikuttaa kuitenkin tapahtuneen esimerkiksi koronarokotekeskustelussa, jossa epäilevät kansalaiset usein liitettiin tiede- ja rokotevastaisuuteen, mikä ei tutkimusten valossa ole perusteltavissa.

Reilu media kuunteli erilaisia ihmisiä ja näkökulmia, jotka eivät tulleet kuulluiksi mediajulkisuudessa. Hankalat aiheet olivat usein muodostuneet esteiksi moninäkökulmaiselle julkiseen keskusteluun osallistumiselle. Haastateltavien motiivina oli osallistua mediajulkisuuteen rakentavasti ja erilaisia näkemyksiä tai tiedonlähteitä esittäen. He näkivät vaihtoehtoisia hoitoja koskevan journalistisen mediajulkisuuden yksipuolisena ja koronakriisiä koskevat keskustelumahdollisuudet rajallisina.

Tunnistimme kansalaisten näkökulmasta keskeisiä moniäänisen mediajulkisuuden esteitä valtavirrasta poikkeavissa ja hankalissa aiheissa, joista merkittävimmät liittyivät näkemysten syrjimiseen, leimaamiseen sekä sosiaalipsykologisiin tekijöihin, jotka tuottavat sosiaalista painetta pysyä hiljaa.

Reilu media yhdisti ammattitoimittajia ja kansalaisaktiiveja yhteistoiminnallisiin työpajoihin, joissa keskusteltiin kasvokkain ja avoimesti journalismin käytännöistä, vallasta ja kansalaisten mahdollisuuksista tuoda esiin vaihtoehtoisia näkemyksiä. Reiluuden ongelmat erityisesti kiistanalaisten aiheiden käsittelyssä olivat kiinnostavienkin tunnettuja kaikissa ryhmissä. Monien kokemukset olivat tehneet heidät hyvin varovaisiksi ja epäileviksi ristiriitaisia näkemyksiä sisältävissä keskusteluissa. Samalla löysimme yhteisiä tavoitteita, jossa keskeisenä oli vastuullisen ja moniäänisen median kehittäminen.

Hankkeen loppua kohti itsereflektiiviset pohdinnat saattoivat lisääntyä, ja toisten syyttämisen sijaan nähtiin myös haasteita, joihin toimittajat ja toisaalta kansalaisaktiivit joutuvat pyrkiessään todenmukaisen tiedon etsimiseen ja välittämiseen. Dialogisten työtapojen kehittämiseksi ja vuorovaikutteisille kohtaamisille olisi kuitenkin selkeä tarve edelleen, kun muuttuva tieto ja ympäristön viheliäiset ongelmat haastavat sekä mediatuottajat että kansalaisten medialukutaidot.

Reilu media koosti hankkeen kuluessa selkiytyneet osallistuvaa ja moniäänistä mediajulkisuutta mahdollistavat tekijät helpokäyttöisiksi työvälineiksi toimittajille ja muille mediasisältöjen tuottajille. Reilun median tiekartta kohti vastuullista, kunnioittavaa, moniäänistä ja inklusiivista mediajulkisuutta muistuttaa reilusti moniäänisen median tärkeydestä. Reiluusnavigaattori antaa puolestaan vinkkejä toimittajille, jotka työskentelevät hankalien aiheiden parissa. Navigaattori toimii selainpohjaisesti, ja siinä voi edetä toimitusprosessin vaihe kerrallaan tai syvennyä aiheeseen liittyviin oppaisiin ja tutkimustietoon tietopankissa.

Reilu media kiittää rahoittajaa, Media-alan tutkimussäätiötä hankkeen toteuttamisen mahdollistamisesta. Reilu media kiittää myös lukuisia yhteistyökumppaneita, jotka ovat kannustaneet, osallistuneet, tiedottaneet ja toimineet hyvässä yhteishengessä hankkeen kanssa. Kiitämme yhteistyöstä mm. Sovittelujournalistit ry:tä, Erätauko-säätiötä, Sivistysliitto Kansalaisfoorumia, Mediakasvatusseuraa, Media- ja viestintätieteellistä seuraa, Sosped-säätiötä ja Kirjallisuus- ja kulttuuriyhdistys Särö ry:tä. Lisäksi henkilökohtaisesti haluamme kiittää kaikkia työpajoihin osallistuneita sekä yliopisto-opettaja Jari Väliiverrosta, tutkija Pia Vuolantoa, tutkija Pauliina Aarvaa, freelance-toimittaja Christoffer Weissiä ja opiskelija Jenny Ollilaa, jotka olivat tukenamme projektin eri vaiheissa.

Reilu median -tutkijatiimi:

Maarit Mäkinen

yliopistotutkija, YTT. Hankkeen vastaava tutkija

Mari Pienimäki

tutkijatohtori, dosentti, FT. Mallin kehittäminen, medialukutaitoon liittyvä tutkimus

Mikko Hautamäki

tutkija, YM. Työpajojen fasilitointi, sovittelujournalismi

Lähteitä

Ashley, Seth. 2020. *News Literacy and Democracy*. Routledge.

DOI:10.4324/9780429460227

Brandsma, Bart. 2017. *Polarisation: Understanding the dynamics of us versus them*. BB in media. the Netherlands.

Buckingham, David. 2003. *Media education. Literacy, learning and contemporary culture*. Cambridge: Polity.

Carpentier, Nico. 2011. *Media and Participation. A site of ideological-democratic struggle*. Bristol: Intellect.

Doliwa, Urszula and Judigh Purkarthofer. 2021. Community media's role in changing centre-periphery relations through participatory, not-for-profit journalism. *International Journal of Media ja Cultural Politics*, 17(2), 161–182.

Haider, Jutta ja Olof Sundin. 2022. *Paradoxes of Media and Information Literacy. The Crisis of Information*. Oxon ja New York: Routledge

Hautakangas, M., Vuolanto, P., & Ylikoski, M. 2020. Sovittelujournalismin keinoin vaikeiden aiheiden kimppuun. In *Viheliäs tiede ja muita vaikeita uutisia* (pp. 33–55). Vastapaino.

Kanerva, A., Lahtinen, E. ja Oksanen-Särelä, K. 2022. *Näkökulmia mediakasvatukseen ja medialukutaitojen yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

OECD 2021. *Civic Space Scan of Finland. OECD Public Governance Reviews*, OECD Publishing, Paris: <https://doi.org/10.1787/f9e971bd-en>.

Penman, Robyn ja Sue Turnbull. 2012. Socially Inclusive Processes: New Opportunities with New Media? *Media International Australia*, 142(11), 74–86.

Simonen, J, Westinen, J., Pitkänen, V. ja Heikkilä, A. 2021. *Luottamusta ilmassa, mutta kuinka paljon?* Tutkimus eri sukupolvien luottamuksesta yhteiskunnan instituutioihin. E2-tutkimus.

Tilastokeskus 2022. *Kansalaispulssi 27.1.2022*.

Väliverronen, E. & Jallinoja, P. 2021. "Suomalaisten näkemykset asiantuntijoista ja rokotuksista. Havaintoja muutoksista ensimmäiseltä koronavuodelta". *Yhteiskuntapolitiikka* 86(3): 323–333.

Hankkeen julkaisut

Mäkinen, M. & Pienimäki, M. (2024) Inklusiivinen mediakulttuuri kompastuu hankaliin aiheisiin (tulossa/Kulttuurintutkimus)

Mäkinen, M. (2024) Citizen activists or pandemic deniers? Alternative voices in the Finnish journalistic media during the COVID-19 pandemic (tulossa teokseen Constructed Facts contested truths. Routledge)

Mäkinen, M. (2024) [Hankalat aiheet tuovat esiin median moniäänisyyden haasteet](#). Alusta-lehti 30.4.24.

Mäkinen, M. (2024) [Poikkeusaika vaiensi vaihtoehtoiset näkemykset valtamediassa](#). Särö-lehti 22.1.24.

Mäkinen, M. (2023). Kansalaisaktivistit vai pandemiankieltäjät? Vaihtoehtoiset äänet journalistisessa mediassa COVID-19-pandemian aikana. *Media & viestintä*, 46(3), 51–67. <https://doi.org/10.23983/mv.137062>.

Mäkinen, M. (2023) Mediajulkisuuden luottamus kriisi vaatii erilaisten näkemysten keskusteluun mukaan ottamista. [Mediakasvatusseura](#) 9.2.23.

Mäkinen, M. (2022) [Polarisoitunutta ilmapiiriä ei paranneta erilaisia näkemyksiä vaientamalla](#). HS (mielipide 21.2.22).

Hautakangas, Mikko & Ylikoski, Matleena (2022) [Dialogista eväitä koronakeskustelua tarkastelemaan tutkimushankkeeseen](#). Erätauko-säätiö.

Pienimäki, Mari (2022) [Kaikkien media: kohti inklusiivisempaa mediakulttuuria ja mediakasvatusta](#). Blogiteksti. Mediakasvatusseura.

Mäkinen, Maarit (2022) [Polarisaation purkaminen vaatii moniäänisyyden kuuntelemista](#). Kolumni. Ydin 2/2022.

Mäkinen, Maarit (2022) [Kansalaisyhteiskunta vaatii vuoropuhelua myös erimielisten kanssa](#). Kansalaisyhteiskunta 11/2022.

Mäkinen, M. (2021) [Reilut mediasisällöt kansalaisyhteiskuntaa yhdistämässä](#). Kansalaisyhteiskunta (21.1.21).

Esityksiä ja koulutuksia

Pienimäki, M. (2024) Calling for higher-level source criticism in media literacy. [ECREA-post-conference 22.10.24.](#)

Mäkinen, M. & Pienimäki, M. (2024) Miten vahvistaa ja käsitellä moniäänisyyttä mediatuotannossa? — Mediakasvatusseuran [Aamuklubilla 28.8.](#) esittelyssä hankkeen tuloksia ja Reiluusnavigaattori.

Mäkinen, M. & Pienimäki, M. (2024) Inklusiivinen mediajulkisuus kansalaisten osallistumisen mahdollistajana. [Mevi-päivien työryhmä](#) 12.4.24

Mäkinen, M. (2024) [Inklusiivisen mediajulkisuuden esteistä ja mahdollisuuksista. Reilu media -hanke.](#) SosPed-säätiön aikuisten inklusiivisen mediakasvatuksen verkosto 5.2. 24.

Mäkinen, M. (2024) Vaientamisesta kunnioittavaan moniäänisyyteen – kohti inklusiivisempaa mediajulkisuutta. [Lahden AEK:n Vaikuttavaa mediakasvatusta kirjastossa -koulutuswebinaari](#) 25.1.24.

Mäkinen, M. (2023) Mediajulkisuuteen osallistumisen esteet ja mahdollisuudet kiistanalaisissa terveysaiheissa. [Tiede ja teknologia -tutkimusseminaari](#) 24.11.23

Mäkinen, M. & Pienimäki, M. (2023) The obstacles of inclusive media publicity from the perspective of a civil society: A Finnish case study. A conference presentation. [NordMedia](#). Bergen. Norway.

Mäkinen, M. (2023) Haastattelu: [Valtamedian suhtautumisessa eriäviin näkemyksiin on parannettavaa.](#) Mevi ry 27.9. 23.

Pienimäki, M. (2022) Haastattelu: [Mitä on inklusiivinen mediakasvatus?](#)

Reilu mediasta kirjoitettua mm:

Tuomola, S. (2024) Näkökulma: Suurin osa suomalaisista luottaa uutisiin, mutta kolmannes ei. Tätä he toivovat medialta. [Journalisti](#) 14.8.24

Lehtonen, M. (2023) Korona-aikana media lietsoi polarisaatiota. [Journalisti](#) 4.12.23.

